

## BRIEVEN UIT RUSLAND.

### I. Voorbereidselen voor de reis.

Wat had ik waarlijk niet gedacht, toen ik, het vorige jaar, in den laatsten zin van mijn laatsten *Brief uit Partenkirchen* van mijn vriendelijke lezers en lezeressen afscheid nam, dat mijn eerstvolgende „reisbrieven” uit Rusland zouden zijn! Ik had niet gedacht — zelfs nooit den wensch gevormd — ooit in dat verre, vreemde land te komen! Een reis naar Rusland, dat ligt geheel buiten den gedachtenkring van gewone stervelingen, zooals gij en ik, niet waar? Zelfs al maken wij gaarne reisplannen en bouwen luchtkasteelen voor korter of langer verblijf in den vreemde, dan gaan onze gedachten gewoonlijk weinig verder dan Parijs of Londen, België of Duitschland, en zoo zij zéér verre durven gaan, naar Italië of Noorwegen. Maar Rusland — dat ligt al even ver buiten onzen gezichtseinder als Griekenland of Turkije, Portugal of IJsland!

Maar het leven — het is er trouwens reeds lang een bekende eigenschap van — brengt soms de eigenaardigste verrassingen. Terreinen, toestanden, werkzaamheden, die ge onbereikbaar ver waandt, en ternauwernood de vluchtigste gedachte waard keurde, — zie, een kromming van den weg, en plotseling is dat terrein, die toestand, die werkzaamheid vlak bij u, om u, — vóór ge 't weet, hebt ge er iets, veel, alles, mee te doen, en wat u tot dusver geheel vreemd was, wordt u plotseling een goede bekende, een metgezel, een vriend.

Zoo iets hebben we allen, vooral de ouderen onder ons, wel eens in ons leven ondervonden. En daarom is het zoo „eigenaardig” — om maar een zacht woord te gebruiken — als menschen, en vooral, als *Christenen*, — het woord lijkt mij nu haast ongeoorloofd zacht — zoo beslist kunnen beweren: „Ik zal dit of dat nooit doen; ik zou het niet willen, ik zou het niet kunnen,” en wat dies meer zij. Wij weten er zoo bitter weinig van, wat het volgend jaar, ja, de dag van morgen en overmorgen ons brengen zal, en verreweg het uitnemendste is, ons gedurig bereid en bekwaam te houden voor alle taak, waartoe God ons zou kunnen roepen; en van het oogenblik af, dat ons die taak wordt voorgehouden en opgelegd, gewillig en blijmoedig aan de vervulling er van te gaan arbeiden. Zoo met alle vreugde, die God ons schenken wil, zoo met alle beproeving. Weinig gebeden zijn korter en schooner, (twee deugden voor één, waar het een gebed geldt,) dan dat van de vrome dichteres Francis Ridley Havergal: *Prepare me, o God, for all Thou hast prepared for me. d. i. Houd mij bereid, o God, voor alles, wat Gij voor mij bereid hebt.*

Maar ik dwaal zodoende van Rusland af, en dat is de omgekeerde weg, want we moeten er juist heen, niet waar?

Voor wie het niet weten mocht en er belang in mocht stellen, wil ik gaarne mededeelen, dat mijn reis naar Rusland ten doel had, om Mevrouw de Baronesse van Harinxma thoe Slooten, (echtgenoot van den onlangs overleden Burgemeester van 's Gravenhage,) de Nederlandsche Regeeringscommissaris voor de tentoonstelling „De Wereld van het Kind,” die in den afgeloopen winter te St. Petersburg gehouden is, te vergezellen als secretaresse voor de Hollandsche afdeling. Met het meer officiële gedeelte van mijn reis zal ik u slechts zeer weinig ophouden. Het zou hier niet op zijn plaats zijn,\*) en mij telkens noodzaken u op allerlei zijpaden en omwegen te voeren. Maar het geheel negeeren zal ik toch ook wel niet kunnen, al was 't alleen maar om het feit, dat wij, door de officiële positie, waarin wij reisden, allerlei voorrechten hadden, die gewonen reizigers in Rusland zoo niet te beurt vallen.

\*) Bovendien deed ik dit reeds elders. Wie belang mocht stellen in hetgeen onze Hollandsche afdeling op de tentoonstelling „De Wereld van het Kind” te St. Petersburg geweest is, verwijs ik naar mijne geïllustreerde artikelen in „Eigen Haard,” van 13, 20 en 27 Februari dezes jaars.

De voorbereidselen voor een reis naar Rusland hebben al dadelijk vrij wat meer voeten in de aarde dan bij andere reizen, die men zoo gewoonlijk maakt. Ten eerste duurt de reis twee dagen en twee nachten aaneen. Gesteld, men vertrekt 'smorgens van hier, dan is men 's avonds in Berlijn, den volgenden morgen aan de Duitsch-Russische grens en dus halverwege. Dan spoort men nog een dag en nacht door Rusland heen om St. Petersburg te bereiken. De spoorweg volgt een lijn, die ongeveer evenwijdig loopt met de kustlijn der Oostzee. Nu zijn natuurlijk de spoorwagens op zulke lange trajecten geheel ingericht op het verblijf van dag en nacht, en dus voorzien van restauratie- en slaapwagens. Maar gelijk van zelf spreekt, wie twee dagen en twee nachten „uit logeeren is” in een spoorwagen, heeft op allerlei vergemakkelijking van zju eigenaardigen toestand en op allerlei veraangenaming van zijn eigenaardig verblijf bedacht te zijn. In de tweede plaats was onze reis in den winter, en hoe weinig wij, Hollanders, ook van Rusland op de hoogte zijn, één ding weten we, dat het er 's winters „*allerverschrikkelijkst*” koud” kan zijn; en dus, al wat wij maar aan bont, pelsmantels, plaids, gevoerde overschoenen en verdere verwarmingsmiddelen bezaten of bemachtigen konden, werd ten deele in onze koffers, ook ten deele in den trein meegenomen. Want, naar men ons vertelde, kwam de Russische koude, onbescheidenlijk binnendringend door reten en spleten, ons reeds hare opwachting maken in den trein, en dienden wij ons dus reeds daar ter plaatse op z'n Russisch uit te dossen. Van heinde en verre kwamen de raadgevingen in, (soms vlak tegenovergestelde!) wat wij, naar Rusland gaande, en in Rusland zijnde, al zoo te doen en te laten hadden. Een verre reis naar een onbekend oord is in dit opzicht gelijk aan een lichamelijke kwaal: iedereen weet er u een raad voor ten beste te geven! Toen wij onze reis volbracht hadden, en Rusland hadden leeren kennen en in vele opzichten waardeerden en bewonderden — begrepen wij, dat de voorstelling, die men zich hier van dat land vormt, tot de koude inclusief, zeer overdreven is, en de reis heusch niet zóó'n gewichtige en moeilijke onderneming is, als zij, van hier gezien, wel lijkt.

Doch van dit alles vertel ik u later wel. We zijn nu nog slechts bezig aan de voorbereidselen. Dat men èn Hollandsch èn Duitsch èn Russisch geld mee moet nemen, spreekt vanzelf. Voorts heeft men te zorgen voor iets, wat voor een reis naar Rusland de *conditio sine qua non* is, het document, zonder hetwelk men eenvoudig niet in Rusland toegelaten wordt: een *reis pas*. Daarvan hebt ge allen zeker wel eens in boeken, die over vroegere tijden handelen, gelezen, want vroeger voorzag zich iedereen, die op reis ging, van zulk een pas. De meeste landen hebben ze afgeschaff, maar de Russische Regeering eischt hem nog van ieder, die de grenzen van haar land wil overschrijden.

Hoe zulk een pas er uit ziet?

't Is een groot vel wit papier, waar bovenaan het wapen van Nederland prijkt, en daaronder staat te lezen:

Le Ministre des Affaires Etrangères  
de Sa Majesté  
La Reine des Pays-Bas, Princesse d'Orange-Nassau  
&c. &c. &c.

Prie et Requiert  
au nom de Sa Majesté, tous les Amiraux, Généraux,  
Gouverneurs, Commandants, Magistrats et autres Officiers,  
tant Civils que Militaires, quels qu'ils puissent être,  
des Princes et Etats, amis et alliés de Sa Majesté,  
non seulement de laisser passer

(volgt de naam van den reiziger.)

avec ses Hardes et Bagages, allant à St. Pétersbourg  
sans lui donner ni souffrir, qu'il lui soit porté aucun  
trouble ou empêchement quelconque, mais aussi de lui  
donner, ou faire donner au besoin, tout aide et secours,  
ce qu'il sera prêt à reconnaître.

(volgt datum en handteekening van den  
Minister van Buitenlandsche Zaken.)